

Innovation: นวัตกรรมขับเคลื่อนโลก จากขยะสู่คุณค่า : นวัตกรรมง่าย ๆ ที่เปลี่ยนของเหลือใช้ให้ขับเคลื่อนโลก

เมื่อพูดถึงคำว่า “นวัตกรรม” หลายคนอาจนึกถึงหุ่นยนต์ ปัญญาประดิษฐ์ หรือเทคโนโลยีล้ำสมัย แต่แท้จริงแล้ว นวัตกรรมไม่จำเป็นต้องซับซ้อนหรือมีราคาแพงเสมอไป บางครั้งนวัตกรรมอาจเริ่มต้นจากสิ่งของธรรมดาที่กำลังจะถูกทิ้ง แล้วถูกเปลี่ยนให้กลับมามีประโยชน์อีกครั้ง นั่นคือแนวคิด “จากขยะสู่คุณค่า” ที่ทุกคนสามารถเริ่มต้นได้จากบ้าน โรงเรียน และชุมชนของตนเอง

ปัญหาขยะพลาสติกเป็นวิกฤตที่เกิดขึ้นทั่วโลก โดยโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ หรือ UNEP ระบุว่า โลกผลิตพลาสติกประมาณ 400 ล้านตันต่อปี แต่มีพลาสติกที่ถูกรีไซเคิลเพียงประมาณร้อยละ 9 เท่านั้น สะท้อนให้เห็นว่าพลาสติกจำนวนมากยังถูกฝังกลบเผา หรือหลุดรอดสู่สิ่งแวดล้อมหลังจากถูกใช้งานเพียงช่วงเวลาสั้น ๆ

สำหรับประเทศไทย ธนาคารโลกประเมินว่า แม้ประเทศไทยจะมีอัตราการเก็บรวบรวมและรีไซเคิลขยะมูลฝอยชุมชนรวมกันสูงถึงร้อยละ 88.8 แต่ยังมีขยะพลาสติกที่จัดการไม่ถูกต้องประมาณ 428,000 ตันต่อปี ซึ่งมีโอกาสหลุดรอดสู่สิ่งแวดล้อมและแหล่งน้ำได้ ปัญหานี้จึงไม่ได้เกิดจากการมีขยะเพียงอย่างเดียว แต่ยังเกี่ยวข้องกับวิธีการจัดการและการใช้ทรัพยากรของมนุษย์ด้วย

นวัตกรรมง่าย ๆ ที่สามารถเริ่มต้นได้ทันทีคือ “กระถางรดน้ำตัวเองจากขวดพลาสติกเหลือใช้” โดยนำขวดพลาสติกที่ใช้แล้วมาล้างให้สะอาด ตัดแบ่งส่วน แล้วออกแบบให้ส่วนหนึ่งเป็นกระถางปลูกต้นไม้ อีกส่วนเป็นภาชนะเก็บน้ำ จากนั้นใช้เชือกหรือวัสดุที่ดูดซึมน้ำเป็นตัวส่งน้ำจากภาชนะด้านล่างขึ้นสู่ดิน น้ำจะค่อย ๆ ซึมไปยังรากต้นไม้ ช่วยลดการรดน้ำบ่อยและลดการสูญเสียน้ำโดยไม่จำเป็น

สิ่งประดิษฐ์นี้อาจดูเรียบง่าย แต่สะท้อนความหมายของ “นวัตกรรม” ได้อย่างชัดเจน เพราะเป็นการนำวัสดุเหลือใช้มาแก้ปัญหาได้มากกว่าหนึ่งด้าน ทั้งการลดขยะพลาสติก การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการสร้างพื้นที่สีเขียวในบ้านหรือโรงเรียน ที่สำคัญคือไม่ต้องใช้เทคโนโลยีราคาแพง ทุกคนสามารถทดลอง ปรับปรุง และพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของตนเองได้

แนวคิดนี้สามารถขยายผลได้ในหลายระดับ ครอบครัวอาจนำขวดพลาสติกมาประดิษฐ์เป็นกระถางสำหรับปลูกผักสวนครัว กลุ่มเพื่อนอาจจัดกิจกรรม “หนึ่งขวด หนึ่งต้นไม้” โรงเรียนอาจนำวัสดุเหลือใช้มาสร้างสวนแนวตั้งหรือแปลงผักเพื่อการเรียนรู้ ส่วนชุมชนอาจจัดเวิร์กช็อปแบ่งปันวิธีประดิษฐ์สิ่งของจากขยะ เพื่อให้วัสดุเหลือใช้ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์มากที่สุด

อย่างไรก็ตาม การนำขยะมาประดิษฐ์เป็นสิ่งของใหม่ไม่ควรทำให้เราใช้พลาสติกมากขึ้น แต่ควรเริ่มจากการลดการใช้สิ่งของที่ไม่จำเป็น ใช้ซ้ำให้มากที่สุด และคัดแยกวัสดุอย่างถูกต้อง แนวคิดของ UNEP และการขับเคลื่อนเศรษฐกิจหมุนเวียนต่างให้ความสำคัญกับการออกแบบระบบที่ทำให้วัสดุถูกใช้ซ้ำและมีอายุการใช้งานยาวนานขึ้น แทนที่จะใช้แล้วทิ้งทันที

นวัตกรรมจึงไม่จำเป็นต้องเริ่มต้นจากห้องทดลองราคาแพง แต่อาจเริ่มจากขวดพลาสติกหนึ่งใบ มือสองข้าง และความคิดสร้างสรรค์ของคนธรรมดา เมื่อเราเปลี่ยน “ของที่กำลังจะถูกทิ้ง” ให้กลายเป็น “สิ่งที่มีประโยชน์” เราก็กำลังเปลี่ยนขยะให้เป็นคุณค่า และเปลี่ยนวิธีใช้ทรัพยากรให้ยั่งยืนยิ่งขึ้น

เพราะการขับเคลื่อนโลกไม่จำเป็นต้องเริ่มจากนวัตกรรมที่ยิ่งใหญ่เสมอไป แต่อาจเริ่มจากนวัตกรรมเล็ก ๆ ที่ทุกคนทำได้จริง และเมื่อคนหนึ่งคนลงมือทำ อีกหลายคนเริ่มทำตาม ขยะหนึ่งชิ้นก็อาจกลายเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ให้กับโลกใบนี้

แหล่งอ้างอิง

United Nations Environment Programme (UNEP). *Drowning in Plastics – Marine Litter and Plastic Waste Vital Graphics.*

ระบุว่าโลกผลิตพลาสติกประมาณ 400 ล้านตันต่อปี และมีเพียงประมาณร้อยละ 9 ที่ถูกรีไซเคิล

World Bank. *Plastic Waste Material Flow Analysis for Thailand.* 2022. ระบุว่าไทยมีขยะพลาสติกที่จัดการไม่ถูกต้องประมาณ 428,000 ตันต่อปี และเสนอแนวทางลดขยะพลาสติกและเพิ่มการจัดการอย่างเหมาะสม

United Nations Environment Programme (UNEP). *How can a life-cycle approach curb the plastic pollution crisis?*

สนับสนุนแนวคิดการใช้ซ้ำและเศรษฐกิจหมุนเวียน เพื่อป้องกันไม่ให้พลาสติกกลายเป็นขยะตั้งแต่ต้นทาง